

Załącznik do Uchwały Nr XVII/138/15
Rady Gminy Dzierżoniów
z dnia 22 grudnia 2015r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE DZIERŻONIÓW
NA LATA 2016 -2018**

Dzierżoniów, grudzień 2015

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Podstawy prawne programu wspierania rodziny	4
I. Podstawowe definicje	5
II. Diagnoza	5
III. Cele programu	8
IV. Przewidywane efekty realizacji programu	9
V. Adresaci programu	9
VI. Realizatorzy programu	9
VII. Źródła finansowania	11
VIII. Monitoring i ewaluacja programu	11
IX. Podsumowanie	11

WSTĘP

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dzierżoniów na lata 2016-2018 zwany dalej „Programem” opracowany został zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 roku, poz. 332)

W myśl ww. ustawy na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zgodnie z art. 176 cytowanej ustawy działania realizowane przez samorząd gminny to:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem wychowawczym zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich jej członków, w szczególności dzieci. Obowiązkiem gminy jest dbanie o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać swoich sytuacji kryzysowych. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny, bo to w dezintegracji rodziny tkwi źródło sieroctwa społecznego. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą

rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, karalność sądową, przejawy psychopatii, maltretowanie oraz znęcanie się nad dzieckiem. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą.

Wpływają one na funkcjonowanie rodziny na różnych płaszczyznach jej aktywności, sprawiając, że jedne funkcje i zadania realizowane są w większym stopniu, inne natomiast ulegają ograniczeniu, wynikiem czego jest kryzys małżeńsko – rodzinny. Kształt współczesnej rodziny i przemiany, jakie w niej zachodzą są ważne dla lokalnych władz, które winny podejmować odpowiednie działania służące jej rozwojowi i prawidłowemu funkcjonowaniu. W związku z tym, że proces socjalizacyjny rozpoczyna się w rodzinie, która bez odpowiedniego wsparcia zewnętrznego nie będzie mogła sprostać rosnącym wymaganiom, ważne staje się wdrażanie rozwiązań instytucjonalnych skierowanych na wsparcie rodziny, zwłaszcza rodziny mającej trudności w funkcjonowaniu.

Współczesne rodziny, często mają wiele trudności w odnalezieniu się w zmieniającej rzeczywistości. Coraz częściej dotyczą je zjawiska bezrobocia, ubóstwa czy przemocy oraz trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych. W momencie pojawienia się dysfunkcji, instytucje i służby społeczne zobligowane są do podjęcia na rzecz rodziny określonych działań naprawczych i objęcia rodzin wsparciem i wszechstronną pomoc.

W tym celu powstał Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 –2018 r., którego podstawowym założeniem jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale również na całej rodzinie; szczególnie w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu umożliwienia mu powrotu do tej rodziny.

PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku /Dz. U. z 1997 roku Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami/
2. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /tekst jednolity : / tekst jednolity : Dz. U. z 2015 roku , poz. 332 z późniejszymi zmianami/
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej /tekst jednolity: Dz. U. z 2015 roku, poz. 163 z późniejszymi zmianami/.
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tekst jednolity: Dz. U. Z 2015 roku , poz. 1286 z późniejszymi zmianami/.
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /(tj. Dz. U. z 2015 r. poz.1390).
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku – Kodeks rodzinny i opiekuńczy / tekst jednolity : Dz.U z 2015 roku poz. 583 /.

I. PODSTAWOWE DEFINICJE

Rodzina - Jest wiele definicji rodziny, Ryszard Wroczyński określił rodzinę, jako środowisko naturalne,

do którego przynależność wynika z samego faktu urodzenia. Twierdzi, że jest ona „instytucją równie dawną jak społeczne życie człowieka, która stanowiła zawsze główną komórkę życia społecznego. Podstawową

w sensie biologicznym, zapewniającą ciągłość generacji i społeczno - kulturowym, wdrażając młodą generację w podstawy życia społeczno -kulturowego”.

Według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie; przez członka rodziny – należy rozumieć osobę najbliższą, którą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą.

Rodzina zastępcza - to taka rodzina, która tymczasowo lub stale opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub, których rodzice biologiczni nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa

i opieki. Rodzina zastępcza kieruje się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw w szczególności prawa do: wiedzy o jego pochodzeniu, podtrzymywania kontaktu emocjonalnego z rodziną naturalną oraz swobodnego kontaktu z rodzicami i osobami bliskimi, poszanowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy. Intencją i założeniem opieki zastępczej jest jej tymczasowość w związku z czym dziecko powinno przebywać w niej do momentu uregulowania sytuacji życiowej własnej rodziny. Oczywiście nie można wykluczyć i takich sytuacji, gdzie dziecko pozostanie pod opieką rodziców zastępczych do momentu osiągnięcia pełnoletności lub usamodzielnienia.

II. DIAGNOZA:

W Gminie Dzierżoniów na dzień 01.12.2015 r. było 9.217 mieszkańców (dane Urzędu Gminy - ewidencja ludności) z tego w wieku do 0-17 r. ż – 1.517 osób,

W rozwoju demograficznym Gminy Dzierżoniów widoczny jest charakterystyczny dla Polski trend, polegający na spadku liczby ludności. Zjawisko to ma istotny wpływ m. in. na planowanie potrzeb w usługach publicznych – oświacie, wychowaniu, opiece społecznej, ochronie zdrowia oraz na rynek pracy.

Tab.1 Sytuacja demograficzna w Gminie Dzierżoniów w latach 2013-2015 .

ROK	2013	2014	Stan na 01.12.2015r.
Ogółem mieszkańców	9.307	9.282	9.217

W celu zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców, a zwłaszcza osób i rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami w Gminie zostały utworzone i działają wspierające ich jednostki, instytucje i stowarzyszenia:

1. Urząd Gminy.
2. Ośrodek Pomocy Społecznej Gminy Dzierżoniów.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
4. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
5. Gimnazjum Gminne im. Księdza Jana Melca w Dzierżoniowie.
6. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Tuszynie.
7. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Mościsku.
8. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ostroszowicach.
9. Zespół Szkolno – Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Piławie Dolnej
10. Gminna Biblioteka Publiczna im. Władysława Reymonta.

W najszerszym zakresie rodzinami wymagającymi wsparcia z powodu przejściowych lub długotrwałych trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, któremu Gmina zleciła realizację zadania organizacji pracy z rodziną, wynikającego z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która oparta jest również o:

1. ustawę o pomocy społecznej obejmującą m.in.:
 - pracę socjalną, czyli działania na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
 - świadczenia materialne,
2. ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi obejmującą min.:
 - zajęcia prowadzone w świetlicach - szkołach, czyli działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w odniesieniu do dzieci i młodzieży,
3. ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obejmującą:
 - poradnictwo i interwencję, czyli przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą

Analiza informacji posiadanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje, że liczba klientów pomocy społecznej na przestrzeni kilku ostatnich lat zmniejsza się, jednak istnieje grupa osób i rodzin, które zawsze będą wymagały profesjonalnego wsparcia i pomocy ze strony służb społecznych.

I tak: w 2013 roku świadczeniami z pomocy społecznej objęto **230** rodzin, w 2014 roku – 219 rodzin, w 2015 (według stanu na dzień 30.09.2015 r.) - 189 rodziny.

Tab.2 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2013 -2015

ROK	2013	2014	30.09.2015 r.
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	230	219	189

Najwięcej dzieci z rodzin znajdujących się w gminnym systemie pomocy społecznej zamieszkuje w miejscowości: Ostroszowice tj. 13 rodzin, w tym 32 dzieci oraz w Piławie Dolnej tj. 9 rodzin w tym 20 dzieci. Należy jednakże zauważyć szczególną tendencję, iż stosunkowo duża liczba dzieci wynika z dużej liczby rodzin ogółem, natomiast w takich miejscowościach jak: Uciechów (20 dzieci) czy Mościsko (17 dzieci) liczba dzieci w stosunku do liczby rodzin jest dość wysoka, co świadczyć może, że w tych miejscowościach jest więcej rodzin wielodzietnych (z trojgiem lub więcej dzieci).

Należy zauważyć, iż dzieci stanowią 32,28 % ogółu osób objętych gminnym systemem pomocy społecznej. Z danych będących w posiadaniu Ośrodka wynika, iż spośród 189 rodzin objętych systemem pomocy społecznej, 61 to rodziny z małoletnimi dziećmi, w których wychowywało się 153 dzieci, a wśród nich 22 rodziny to rodziny niepełne.

Tab. 3 liczba rodzin z dziećmi wg stanu na dzień 30.09.2015r.

LP.	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI W RODZINACH
1	Mościsko	7	17
2	Jędrzejowice	0	0
3	Kielczyn	3	8
4	Książnica	5	5
5	Włóki	5	13
6	Nowizna	3	6
7	Józefówek	1	5
8	Jodłownik	1	2
9	Ostroszowice	13	32
10	Uciechów	7	20
11	Dobrocin	3	8

12	Roztocznik	4	7
13	Byszów	1	5
14	Piława Dolna	9	20
15	Tuszyn	1	3
16	Owiesno	1	2

Statystyka ujęta powyżej daje możliwość dokonania oceny sytuacji rodzin funkcjonujących na terenie naszej gminy i objętych systemem pomocy społecznej, zarówno tych, które mają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i tych, które z uwagi na doświadczane przez siebie problemy (tj. problem alkoholowy, przemoc, niepełnosprawność czy długotrwała choroba) są zagrożone tego rodzaju niewydolnością. Ponadto analiza danych zgromadzonych przez OPS Gminy Dzierżoniów w powyższym obszarze daje możliwość określenia potrzeb w zakresie realizacji zadań z obszaru wspierania rodziny

Tab. 4 Dzieci przebywające w pieczy zastępczej w 2014 -2015 roku

	Ilość dzieci w pieczy zastępczej w 2014 roku	Ilość dzieci w pieczy zastępczej w 2015 roku
Domy Dziecka	4	7
Rodziny zastępcze	5	6
ogółem	9	13

III. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

3. Poprawa funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym
4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu rodzin dysfunkcyjnych.
5. Uwrażliwienie i aktywizowanie środowiska lokalnego na potrzeby dzieci i rodzin dysfunkcyjnych.
6. Promowanie rodziny jako priorytetu w pracy instytucji i służb działających na jej rzecz.
7. Integrowanie i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodziny, w tym kompetencji kadr działających na rzecz dziecka i rodziny.
8. Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny

IV. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi,
2. Wzrost świadomości dotyczącej roli i funkcji rodziny,
3. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny,
4. Przeciwdziałanie kryzysom w rodzinie,
5. Zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
6. Stworzenie dobrze skoordynowanego i skutecznego systemu wsparcia dziecka i rodzin.

V. ADRESACI PROGRAMU:

Adresatami Programu są:

1. Rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Dzierżoniów przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wymagające wszechstronnego wsparcia.
2. Przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnym, mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU:

Założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny mają obowiązek realizować, przy współpracy z Gminą, w ramach swoich kompetencji samorządowe jednostki organizacyjne, właściwe organizacje pozarządowe zajmujące się rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie:

- a) praca socjalna – wsparcie pozamaterialne pracowników socjalnych
- b) wsparcie i pomoc ze strony asystenta rodziny
- c) poradnictwo specjalistyczne
- d) pomoc finansowa i w naturze
- e) aktywizacja społeczna i zawodowa w ramach realizowanych projektów systemowych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego
- f) współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych
- g) podnoszenie kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie
- h) monitoring rodzin dysfunkcyjnych

2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie:

- a) działania na rzecz rodzin zagrożonych przemocą oraz rodzin, w których występuje przemoc – procedura NIEBIESKA KARTA;
- b) szkolenia zwiększające kwalifikacje i umiejętności członków Zespołu;
- c) diagnozowanie negatywnych zjawisk w rodzinach;
- d) inicjowanie działań mających na celu upowszechnianie wiedzy na temat przemocy w rodzinie oraz wskazujących możliwości uzyskania pomocy przez osoby i rodziny zagrożone lub dotknięte przemocą.

3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- a) konsultacje indywidualne;
- b) kierowanie na leczenie;
- c) okazjonalne i świąteczne spotkania rodzin z problemem alkoholowym.

4. Placówki oświatowe:

- a) konsultacje oraz wsparcie pedagogiczne i psychologiczne dzieci z rodzin dysfunkcyjnych;
- b) realizacja programów terapeutycznych;
- c) zajęcia i warsztaty dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania agresji.

Wszystkie wymienione podmioty realizując zadania i założenia Programu mają również obowiązek współpracy ze wszystkimi instytucjami wymienionymi wyżej.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane w rocznych planach budżetowych.

Źródłem finansowania będą:

1. Środki własne gminy.
2. Dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy.
3. Dotacje z budżetu państwa na realizację zadań zleconych gminie.
4. Środki na realizację programów rządowych z zakresu wspierania rodziny.
5. Środki z Europejskiego Funduszu Społecznego na realizację projektów systemowych.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring będzie polegał na zbieraniu i ocenie danych pod kątem realizacji celów programu. Zebrane informacje będą wykorzystane do planowania działań profilaktycznych formułowanych w formie zadań do wykonania przez poszczególne podmioty realizujące Program. Analizie poddane zostaną następujące wskaźniki osiągniętych celów:

- liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci pozostających w pieczy zastępczej,
- liczba konkursów oraz programów w zakresie wspierania rodziny organizowanych i realizowanych przez szkoły i inne jednostki,
- liczba dzieci objętych dożywianiem,
- liczba dzieci korzystających z pomocy materialnej dla uczniów – stypendiów,
- liczba rodzin niewydolnych wychowawczo – opiekuńczo,
- liczba rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą domową.

Monitoring i ewaluacja Programu będzie odbywać się na bieżąco, a sprawozdanie z jego realizacji będzie przedkładane Radzie Gminy do 31 marca każdego roku.

IX. PODSUMOWANIE:

Zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi spowodowało konieczność ramowego ujęcia działań wyspecjalizowanych służb w formie Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków poziomu życia rodzin zamieszkujących w Gminie Dzierżoniów oraz wyznacza jednocześnie nowe kierunki działań na rzecz rodziny, w której zaburzone są relacje, a funkcje rodzicielskie są nienależycie pełnione.